

Norske Nato-motstandere demonstrerer foran Stortinget i 2019. Foto: Fredrik Hagen, NTB

Det skal være vanskelig å ha rare meninger

Et forsvar for den kompakte majoritet.

Kommentar
Andreas Slettholm
Kommentator

Det har ikke manglet på bekymringer for det norske ordskiftet etter Russlands invasjon av Ukraina.

Er meningskorridoren blitt for trang? Er Russland-vennlige forskere havnet i unåde? Driver vår tidligere utenriksminister med overgrep mot ytringsfriheten?

Sist ut er akademikerne Kristian Berg Harpviken og Ingrid Vik. De spør om «mangfoldet av perspektiver speiles i det pågående ordskiftet». Ordsiftet er etter deres mening preget av «ideologisering, sterke følelser og høy moralsk sigarføring».

Som eksempel bruker de diskusjonen om Nato som eksempel. Rødts og SVs motstand mot norsk Nato-medlemskap bør ikke være gjenstand for «oppbisst debatt», mener de, siden partiene uansett er såpass i utakt med folkemeningen.

Bekymringer av denne typen får mye

plass. Julie Wilhelmsen er en av forskerne som har vært kritisert for angivelig Russland-vennlige analyser. Hun fikk brette ut om hvor fordummende og farlige disse angrepene var over fire sider i Klassekampen. Harpviken og Vik skriver sin kronikk i Aftenposten. Her har også Pål Steigan fått legge frem sine merkelige meninger i et portrettintervju. Intervjuet fikk for øvrig kritikk for å være for servilt. Tidligere ambassadør Kai Eides anklager mot tidligere utenriksminister Ine Eriksen Søreide kom frem i et veldig langt intervju og påfølgende pussig debatt i Dagsnytt 18.

Det er i det hele tatt vanskelig å få øye på denne innskrenkningen av ordskiftet. Avvikende meninger og analyser kommer til uttrykk hele tiden. Senest forrige helg brukte NRK den høyst kontroversielle professoren Glenn Diesen som ekspertkilde. Til Helgemorgens lyttere fikk han fritt forklare hvordan USA har planer om å gjøre Svartehavet om til en «Nato-innsjø».

Meninger må jo brytes. At det er krevende å ha avvikende meninger, er en annen sak. Den sosiale belastningen kan være stor når man går på tvers av det Henrik Ibsen kalte «den kompakte majoritet» i 1882. Men slik har det altså vært en god stund.

Av nyere dato er ideen om at marginale meninger i seg selv er verneverdige og derfor helst ikke bør kritiseres. Kanskje er det en mutert versjon av det banale poenget om at upopulære oppfatninger trenger ytringsfriheten mest.

Men norsk Nato-motstand er ikke en skjor plante som må få formere seg i fred

fra storsamfunnets granskende blikk.

Snarere tvert imot. Skal det være noe poeng med et offentlig ordskifte, må det være krevende å stå i. Meningsmangfold uten at meningene brytes er meningsløst. Avvikene må tåle å avkreves argumenter for deres syn.

Selvsagt skal man respektere saklighetsnormer og den slags. Men å kritisere innebærer å ta meningsmotstandere på alvor. Det kan godt bli litt opphisset også. Å ignorere under dekke av et «romsligere ordskifte», er derimot ganske nedlatende.

Majoriteten står ikke samlet heller. Sett innenfra er den kompakte majoritet mer porøs enn navnet antyder. Det finnes mange tilhengere av norsk Nato-medlemskap som deler Rødts skepsis mot alliansens out of area-operasjoner. Det er heller ikke slik at vestlig våpenhjelp til Ukraina foregår uten debatt. Diskusjonen om hvordan man kan bidra til en forhandlingsløsning og det diplomatiske sporet overfor Russland er også høyst levende, både i Norge og internasjonalt.

Er da bekymringene tatt helt ut av luften?

Et godt eksempel på slikt disse stemmene advarer mot, kom i slutten av mars. Dagens Næringslivs politiske redaktør Fridtjof Jacobsen ville utdefinere folk fra debatten. Nærmere bestemt dem som bygger sine synspunkter på en antiamerikansk grunnmur. De var det «ingen grunn til å høre på lenger». Jacobsen nevnte forskeren Tormod Heier, Klassekampens Bjørgulv Braanen og Rødt.

Hadde tonen vært slik over hele fjøla,

burde man kanskje mant til en viss sindighet. Men Jacobsen er neppe representativ. Knappt noen andre som mener på profesjonell basis, har slått følge med ham til kanselleringsland. I så måte er han vel en slags meningsminoritet, han også.

Og uansett har det ikke hatt særlig effekt. Tormod Heier blir fortsatt hyppig intervjuet om krigens gang. Det er en mildt sagt lite effektiv kansellering som finner sted, i så fall.

Et mareritt. Det er fortsatt full anledning til å diskutere hvilke innrømmelser Russland kan gis. Eller om Nato og USA oppfører seg for aggressivt. Eller om Ukraina har behandlet russiskspråklige for dårlig. Og om vestlige land blander seg for mye inn i krigen. Metadebatten om dette tar gjerne utgangspunkt i at alle går i takt i det norske ordskiftet. Men det stemmer dårlig med virkeligheten.

Det kan nok føles slik dersom man innehar upopulære meninger. Men en offentlighet der enhver skal kunne hevde hva som helst uten å føle på ubehaget ved å bli kritisert og motsagt, er ikke bare en illusjon. Det er et mareritt.

Meningsmangfold uten at meningene brytes er meningsløs